

ԴՆԵՄԱՐԱՆ
LYCEUM

ՄԻՋԻՆ ԴՊՐՈՅԻ ԾՐԱԳԻՐ ԼԵԶՈՒՆԵՐԻ ՈՒՍՈՒՅՄԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ 2016

« Հաստատում եմ »

Երևանի Անանիա Շիրակացու
անվան ճեմարանի

Տնօրեն ----- Աշոտ Ալիխանյան

2016թ.

**«ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՆԱՆԻԱ ՇԻՐԱԿԱՑՈՒ ԱՆՎԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆ»
ԿՐԹԱՀԱՄԱԼԻՐ
ՄԻՋԻՆ ԴՊՐՈՑԻ ԾՐԱԳԻՐ**

Լեզուների ուսուցման քաղաքականություն

*Սույն փաստաթուղթը սահմանում է լեզուների դասավանդման փիլիսոփայությունը,
հիմնական մոտեցումները և փոխհամաձայնությունները*

Լեզուների ուսուցման գաղափարախոսությունը և գործածությունը

Լեզվուների ուսուցման փիլիսոփայությունը

Լեզուների ուսուցումը սովորողներին նախապատրաստում է բազմալեզու միջավայրում հաղորդակցվելու համար, որի շնորհիվ հարգանքի և հանդուրժողականության զգացումներ են ձևավորվում տարբեր մշակույթների պատկանող անձանց հանդեպ:

Ուսուցման գործընթացը ներառում է.

- *լեզվի կիրառական ուսուցում*, երբ սովորողները լեզուն կիրառում են առօրյա կյանքում՝ դիմացինին լսելու, հասկանալու, հաղորդակցվելու և սեփական մտքերը, հույզերը հաղորդելու նպատակով,

- *ուսուցում լեզվի մասին*, երբ սովորողները լեզվական որոշակի գիտելիքներ են ձեռք բերում և սովորում են դրանք կիրառել իրենց բանավոր և գրավոր խոսքում,
- *ուսուցում լեզվի միջոցով*, երբ սովորողները լեզուն կիրառում են որպես մտածելու, տեղեկատվություն քաղելու, կուտակված փաստերը քննարկելու և վերլուծելու միջոց (Halliday 1980):

Յուրաքանչյուր առարկայի ուսուցիչ նաև լեզվի ուսուցիչ է և պատասխանատվություն է կրում սովորողների լեզվական կարողությունների ու լեզվի նկատմամբ վերաբերմունքի ձևավորման հարցում:

Լեզուների ուսումնառությունը շարունակական բնույթ է կրում և իրականացվում է ողջ կյանքի ընթացքում:

Լեզուների դասավանդման պլանավորումը իրականանում է եռակողմ համագործակցության միջոցով. այս գործընթացին մասնակցում են ուսուցչամանկավարժական անձնակազմը, սովորողները և նրանց ծնողները:

Գործընթացը ներառում է.

- Սանի լեզվական կարողությունների նկարագրություն.
- Տվյալ փուլում լեզվական գիտելիքների և հետագա ակնկալիքների թվարկում՝ մասնավորապես կրտսեր, միջին և ավագ դպրոցների միջև դասավանդման առնչությունները և շարունակականությունն ապահովելու հարցում.
- Նպատակների կամ խնդիրների սահմանում՝ համաձայն պետական չափորոշիչի, ՄԲ-ի (IB) պահանջների, ինչպես նաև սովորողների անհատական հետաքրքրությունների և կարիքների.
- Որոշակի հայեցակետի վրա հիմնված և միջառարկայական կապեր ապահովող ուսուցում.
- Ինքնուրույն ուսումնառության պլանավորում, այդ թվում՝ տվյալ պահի լեզվական մակարդակի մասին սովորողի իրազեկում, իրականացնելիք նպատակների ինքնուրույն

որոշում, դիդակտիկական և ուսումնական նյութերի ընտրություն, լեզվական կարողությունների ինքնազարգացում և ինքնագնահատում:

Հալոց լեզուն որպես մայրենի լեզու

Ճեմարանի միջին դպրոցում ուսուցումն իրականացվում է Հայաստանի Հանրապետության պետական լեզվով՝ *հայերենով*:

Հայերենի ուսուցումը պարտադիր է Ճեմարանի միջին դպրոցի բոլոր սաների համար:

Կրթարանը չունի այլազգի սովորողների մեծ քանակ, այդ իսկ պատճառով սաների գերակշռող մասի համար մայրենի լեզուն հայերենն է:

Այն երեխաները, որոնց համար հայերենը մայրենի լեզու չէ.

- ✓ հնարավորություն ունեն ուսումնասիրելու իրենց մայրենի լեզուն՝ անհատական կամ խմբային աշխատանքի միջոցով: Այդ երեխաների համար գրադարանը պարբերաբար ստանում է տարբեր լեզուներով գրքեր, կինոնկարներ, տեսաֆիլմեր, ձայնագրություններ՝ սանի մայրենի լեզվին ու ազգային մշակույթին հաղորդակից լինելու նպատակով:
- ✓ օտարախոս սաների համար կազմվում է հալոց լեզվի ուսուցման անհատական ծրագիր:

Հալոց (մայրենի) լեզվի և գրականության դասավանդումը նպաստում է՝

1. մայրենի լեզվով՝ բանավոր և գրավոր խոսքի միջոցով, սեփական մտքերը, հույզերն արտահայտելուն, մարդկանց հետ հաղորդակցվելուն, շրջապատող աշխարհը և մարդկանց հասկանալուն.
2. բնության, հասարակության և մարդու մասին գիտելիքներ ստանալուն, հայերենով ստեղծված գրական-գեղարվեստական ստեղծագործությունները կարդալուն և գնահատելուն, ազգային մշակույթը, նախնիների ստեղծած հոգևոր մշակույթը արժևորելուն.

3. սեփական ստեղծագործական ունակությունները դրսևորելուն և զարգացնելուն, գրական երկերից սովորածի, նշանավոր մարդկանց կյանքի օրինակով ինքնակրթության, ինքնադաստիարակության, ինքնակատարելագործման ձգտելուն.

4. մյուս ժողովուրդների ազգային լեզուներին և գրական-մշակութային արժեքներին հարգանքով վերաբերվելու ձևավորմանը.

5. մյուս բոլոր ուսումնական առարկաները յուրացնելուն, ստեղծագործաբար և անհրաժեշտ ձևով վերարտադրելուն (բանավոր թե՛ գրավոր շարադրանքների, զեկուցումների, սեղմագրերի և այլ ձևերով).

6. սեփական ձեռքբերումների մասին հաշվետվություններ տալուն և ինքնագնահատման ձևակերպումներին:

Օտար լեզուների ուսուցումը

➤ Օտար լեզուների ուսումնասիրությունը անհրաժեշտ և առաջնային միջոց են միջազգային կրթության համար, որի հիմնական նպատակն է ընդլայնել սովորողի հաղորդակցվելու և համագործակցելու կարողությունները: Այսինքն՝ օտար լեզու սովորելով՝ սասները ձեռք են բերում այդ լեզվով շփվելու և հաղորդակցվելու կարողություն, որը ձևավորվում է ուսուցչի, սասների և այլ անձանց հետ ակտիվ համագործակցության ընթացքում:

➤ Ռուսաց լեզվի ուսուցումը ճեմարանում պարտադիր է:

➤ Որպես պարտադիր երկրորդ օտար լեզու սասնը կարող է ընտրել անգլերենը կամ ֆրանսերենը:

➤ Ճեմարանում գործում է լեզուների կարուսելի սկզբունքը. օտար մեկ լեզու բավարար մակարդակով տիրապետելուց հետո սովորողն իր ընտրությամբ անցնում է մեկ այլ լեզու սովորելուն:

➤ Ծնողի և սանի ցանկության և ճեմարանի հնարավորության դեպքում կարող են ուսուցանվել նաև այլ լեզուներ:

➤ Օտար լեզուների ամբիոնները մշակում են այդ լեզուների չափորոշիչներն ու ծրագրերը, իրականացնում են աշխատանքի համատեղ պլանավորում և վերլուծություն:

Հաշվի է առնվում ուսումնական նյութի բովանդակության պլանավորման ուղղահայաց և հորիզոնական սկզբունքը:

➤ Լեզուներ դասավանդող ուսուցիչներն օժանդակում են սովորողների լեզվական կարողությունների զարգացմանը, խթանում ՄԲ սովորողի որակների ձևավորմանը, դրական վերաբերմունքի դրսևորմանը՝ հաշվի առնելով ՄԲ-ի՝ սովորողի նկարագրի որակների, սովորողների կարողությունների և հմտությունների ձևավորվածության մակարդակը, առարկայական ուղեցույցներով և սույն փաստաթղթով ներկայացվող պահանջները:

➤ Դասավանդվող բոլոր լեզուները բավարարում են համընդհանուր մոտեցումների /գլոբալ կոնստեքստ/ պահանջները և լայն հնարավորություններ են ստեղծում օգտվելու այդ լեզուներով առկա գրականությունից:

➤ Մայրենի և օտար լեզուների ուսումնական ծրագրերը և դիդակտիկական նյութերը մշակվում և ստեղծվում են միասնական մոտեցումներով՝ հաշվի առնելով համընդհանուր կապերը և առնչությունները:

Հատուկ կարիքներ կամ աջակցություն

➤ Ծրագրային լուրջ բացթողումների, հատուկ աջակցության անհրաժեշտության դեպքում ուսուցչի խորհրդով և ծնողի համաձայնությամբ կազմակերպվում են լրացուցիչ կամ անհատական պարապմունքներ սանի հետ:

➤ Այդ պարապմունքները և հատուկ աշխատանքը կազմակերպվում են ճեմարանում գործող լեզուների կոմիտեի որոշման հիման վրա:

Կազմակերպչական աշխատանք

➤ Ճեմարանում ստեղծվում է լեզուների կոմիտե, որի կազմում ընդգրկվում են լեզուների առարկայական հանձնախմբերի ղեկավարները, հոգեբանական ծառայությունից մեկ ներկայացուցիչ և մեկ մանկավարժ:

➤ Լեզուների դասավանդման քաղաքականությունը ներկայացնող փաստաթուղթը տեղադրվում է ճեմարանի կայքում և հասանելի է ողջ համայնքին:

- Ճեմարանի տնօրենությունը, համակարգողները և ուսուցիչները պատասխանատու են լեզուների դասավանդման քաղաքականության իրականացման համար:
- Լեզուների դասավանդման քաղաքականությունը վերանայվում է յուրաքանչյուր ուսումնական տարվա վերջում: Քննարկումը իրականացնում է ճեմարանական համայնքը /ուսուցչական, ծնողական և աշակերտական/, իսկ փաստաթուղթը հաստատվում է տնօրենության խորհրդի նիստում:

Հավելված

Լեզուների ուսուցումն օգնում է ուսուցիչներին հնարավորինս բացահայտելու յուրաքանչյուր սովորողի պահանջները և բարձրացնելու դասավանդման մակարդակը: Լեզուների ուսուցման գործընթացում կիրառվում են բազմազան տեխնոլոգիաներ և ժամանակակից մեթոդներ, որոնք խթանում են սովորողների ազատ և անկաշկանդ միտքի դրսևորումը, սոցիալական ու հաղորդակցական կարողությունները:

Լեզուների դասավանդման սկզբունքները, նպատակները և մեթոդները

Լեզուների դասավանդման հիմնական սկզբունքները

- ***Ճեմարանի միջին դպրոցում դասավանդվող մայրենի և օտար լեզուների միասնական և հորիզոնական պլանավորում.*** սա հնարավորություն է տալիս ստեղծելու լեզուների դասավանդման միասնական ծրագրերի փաթեթ, որը կապահովի ընդհանրությունը, տարբեր լեզուների առնչությունների և կապերի շեշտադրումը, պահանջների, կիրառվող տեխնոլոգիաների և մեթոդների միասնականությունը.
- ***Համագործակցության, հաղորդակցման ապահովում.*** տարբեր լեզուներով հաղորդակցվող և ստեղծագործող ուսուցիչների միասնական ստեղծագործական աշխատանքը սաներին մղում է լեզուներ սովորելու, դրանց միջոցով հաղորդակցվելու և համագործակցելու ոչ միայն ճեմարանի դասընկերների, ուսուցիչների, այլ նաև տարբեր երկրների իրենց հասակակիցների և մեծահասակների հետ.
- ***Գործնականության և լեզվական համապատասխան միջավայրի ստեղծում.*** Ճեմարանի միջին դպրոցում բոլոր լեզուների դասավանդումը գործնական-կիրառական բնույթ է կրում, քերականական օրենքները և օրինաչափությունները միջոց են սանի բանավոր

և գրավոր խոսքի զարգացման համար. սա ապահովելու համար կիրառվում են դերային և դիդակտիկական զանազան խաղեր, ստեղծվում են լեզվական համապատասխան իրավիճակներ և որոշակի միջավայր՝ սանի լեզվական կարողությունների դրսևորման համար.

➤ **Ղեռահասի անձնային ընդհանուր զարգացման ապահովում.** լեզուների ուսուցումը նպաստում է ղեռահասի ընդհանուր զարգացմանը. լեզվական վարժությունները, առաջադրանքները այնպես են կազմվում, որ զարգացնեն սանի քննադատական և պատկերավոր մտածողությունը, տրամաբանությունը, երևակայությունը.

• **Հետազոտելու, ստեղծագործելու դրդապատճառների մշակում.** սանը լեզուների իմացության շնորհիվ տարբեր տպագիր և էլեկտրոնային աղբյուրներից իր ուսումնասիրած լեզուներով փաստեր, տեղեկություններ է քաղում, դրանք խմբավորում, դասդասում է, տվյալ երևույթը քննում և մեկնաբանում է, ապա ձևակերպում է սեփական տեսակետը, ինքնուրույն եզրահանգումներ է կատարում.

• **Ինքնակրթության, ինքնուրույն աշխատանքի խթանում.** լեզուներ սովորելով, լեզվական տարբեր մշակույթների հաղորդակցվելով՝ աշակերտը սովորում է օգտվել տարբեր լեզուներով տպագիր և էլեկտրոնային գրականությունից և պաշարներից, ինքնուրույնաբար գիտելիք ձեռք բերել, ինչպես նաև կառավարել իր վարքը, դրսևորել հանդուրժողականություն և հարգանք այլ մարդկանց և նրանց կարծիքների հանդեպ:

Լեզուների դասավանդման նպատակները

- լեզվաքերականական գիտելիքների ձեռքբերում և դրանց կիրառական-գործնական յուրացում.
- տվյալ լեզվին հատուկ մտածողության ձևավորում և շարունակական կատարելագործում.
- այլ մարդկանց հետ տվյալ լեզվի բանավոր և գրավոր տեսակներով ազատորեն շփվելու և հաղորդակցվելու կարողության զարգացում.
- լեզվի միջոցով համագործակցության հասնելու կարողության զարգացում.
- քննադատական-տրամաբանական մտածողության զարգացում.

- հուզակամային ոլորտի և երևակայության զարգացում.
- խոսքի միջոցով ինքնակառավարման, ինքնահսկման, ինքնագնահատման կարողությունների զարգացում.
- տարբեր մշակույթներին առնչվելու, դրանք գնահատելու և արժևորելու կարողության զարգացում.
- սովորողի հաղորդակցվելու և համագործակցելու կարողությունների զարգացում.
- ոչ հայախոս անձանց հետ շփվելու, լեզվակիր երկրի և այլ երկրների, ժողովուրդների քաղաքակրթությանը, մշակույթին հաղորդակցվելու, դրանց լավագույն արժեքները յուրացնելու և հայերենով արտահայտելու, ինչպես նաև հայալեզու մշակույթն այլ ժողովուրդներին մատչելի դարձնելու հիմնական կարողությունների և հմտությունների ձևավորում.
- օտար լեզուների ճանաչողական և հաղորդակցական հնարավորությունների կարևորում, տվյալ օտար լեզուն ներկայացնող ժողովրդի մշակույթի նկատմամբ հարգանքի դրսևորում:

Լեզուների դասավանդման տեխնոլոգիաները, մեթոդները և ձևերը

Լեզուների դասավանդման գործընթացում կիրառվում են հետևյալ ***տեխնոլոգիաները***`

- *համագործակցային*. ուսուցումը կառուցվում է աշակերտ-աշակերտ, ուսուցիչ-աշակերտ, աշակերտներ-ուսուցիչներ փոխհարաբերությունների հիման վրա.
- *նախագծային*. սաներն ուսուցիչների և մանկավարժների հետ կազմում են որոշակի հետազոտական նախագծեր, որոնց իրականացման ընթացքում օգտվում են գանազան աղբյուրներից` տարբեր լեզուներով գրված տպագիր և էլեկտրոնային նյութերից.
- *մոդուլային*. սովորողի ինքնուրույնությունը խթանելու համար հաճախ ուսուցիչը նյութի ուսուցումը կազմակերպում է համապատասխան մոդուլներով` սովորողին ներկայացնելով լեզվաքերականական տեսական նյութը, համապատասխան տեքստը, ինչպես նաև կցելով ցուցումներ աշխատանքը կատարելու մասին և նյութի ինքնուրույն յուրացման գործնական առաջադրանքներ և վարժություններ.

- *տարբերակված մոտեցման.* առանձնացվում են լեզվական տարբեր հմտություններ ունեցող աշակերտները, կազմվում են տարբերակված ծրագրեր և սաների հետ աշխատում են ըստ լեզվի տիրապետման աստիճանի և մակարդակի.
- *քննադատական մտածողության զարգացումը կարդալու և գրելու միջոցով.* ուսուցումը կազմակերպվում է այս տեխնոլոգիայում առաջարկվող ԽԻԿ /խթանում, իմաստավորում, կշռադասում/ համակարգով, որի տարբեր փուլերում կիրառվում են փոխներգործուն տարբեր մեթոդներ.
- *ավանդական-վերարտադրողական.* կիրառվում է հիմականում այլ տեխնոլոգիաների գուգակցությամբ, հատկապես մոդուլային և տարբերակված տեխնոլոգիաների հետ.

Լեզուների դասավանդման գործընթացում կիրառվում են հետևյալ մեթոդները.

- *խաղային.* դերային խաղեր, դիդակտիկական խաղեր, լեզվական և խոսքային զանազան խաղեր, խաղ-վարժանքներ. լեզվի ուսումնառության ընթացքում ստեղծում են որոշակի խոսքային միջավայր և դրական վերաբերմունք.
- *ընթերցանության մեթոդներ.* ուղղորդված հարցադրումներով, «Կանխագուշակման աղյուսակ», «Գրառումների օրագիր», «Փոխգործուն նշանների համակարգ». մեխանիկական ընթերցանությունը իր տեղը զիջում է իմաստավորված, ենթիմաստի ընկալմանը նպաստող ընթերցանությանը.
- *տեքստային աշխատանք.* հանգամանալից աշխատանք տեքստի լեզվառճական, բովանդակային առանձնահատկությունների, բառապաշարի, պատկերավորման միջոցների ընկալման և սեփական քննական կարծիքի ձևավորման ուղղությամբ.
- *կարդացածի վերաշարադրում կամ վերարտադրություն.* լսած կամ կարդացած նյութը հաղորդում է հակիրճ և համառոտ, ընդարձակ՝ որոշակի ստեղծագործական հավելումներով.
- *բառապաշարի հարստացման աշխատանքներ.* ինքնուրույն կամ գույգերով աշխատում և բացատրում են անծանոթ բառերը, կազմում են հոմանիշային, հականիշային գույգեր, նշում են համանունների, հարանունների տարբեր իմաստները.

- *բեմականացում*. գրական-գեղարվեստական երկի կամ դրա մի հատվածի համար բեմագրի (սցենար) ստեղծում, երկխոսությունների, մենախոսությունների կառուցում և բեմականացում.
- *էքսկուրսիաներ, ուսումնական դասեր թանգարաններում, ցուցասրահներում*. սաները հանդես են գալիս որպես ուղեկցող կամ գիդ և ներկայացնում են տվյալ ցուցադրությունը կամ պատմական վայրը. մենախոսական ելույթ.
- *հարցազրույցներ*. հարցերի կազմում և երկխոսություն, լրագրային ակնարկ կամ հոդված.
- *գովազդային հոլովակներ, կայքէջեր*. տարբեր լեզուներով գովազդվում են տարբեր ապրանքներ, ստեղծվում են կայքերի գրառումներ, կիրառվում է նկարագրական խոսք.
- *թարգմանություններ*. սաները թարգմանում են տարբեր ժանրի և ոճի ստեղծագործություններ, կազմում են երկլեզու կամ եռալեզու բառարաններ:

Միջին դպրոցում ուսուցանվող լեզուների ծրագրերը պետք է ներառեն՝

- 1) քերականական հիմնական կանոնների ու օրինաչափությունների, ոճաբանական սկզբունքների պահպանմամբ բանավոր և գրավոր խոսք կառուցելու սկզբունքներ,
- 2) գրական-գեղարվեստական, գիտահանրամատչելի տեքստերում հանդիպող բառերի նշանակության բացատրություն, հայերենի և օտար լեզուների բառակազմության հիմնական օրինաչափությունների իմացություն,
- 3) հայ և արտասահմանյան ճանաչված գրողների և նրանց ստեղծագործությունների, հայ և այլ ազգերի ժողովրդական բանահյուսության հայերեն նմուշների իմացություն,
- 4) գրականագիտական տարրական գիտելիքներ (գրական ժանրեր, պատկերավորման միջոցներ), 5) ինքնուրույն հետազոտական աշխատանքի կազմակերպման, երևակայության և պատկերավոր մտածողության զարգացմանը նպաստող աշխատանքներ,
- 6) տվյալ լեզվով հաղորդակցվելու համար բավարար բառապաշար,

7) օտար լեզվի ուղղագրական և ուղղախոսական հիմնական կանոնների, բառակազմության հիմնական օրինաչափությունների իմացություն և կիրառելու կարողություն,

8) տեղեկություններ լեզվակիր ժողովրդի հիմնական տոների, սովորույթների, հանրահայտ մարդկանց, արվեստի և գրականության նմուշների մասին: